

Dan Brudașcu

OCTAVIAN GOGA. PENTRU O POETICĂ A TRANSPARENȚEI

Personalitatea covârșitoare a omului politic a influențat fără nici o îndoială receptarea operei poetice a lui Octavian Goga, ajungându-se la practicarea unei lecturi indiscutabil deformate, care nu servește în nici un caz operei; o asemenea lectură are în vedere în primul rând dimensiunea socială a poeziei, devenită până la urmă ea însăși un manifest mobilizator care își pierde rostul, „utilitatea“, atunci când idealurile politice – ale omului Goga în primul rând, ale militantului neobosit pentru unitatea națională – s-au împlinit. Consecința unui asemenea mod de a percepe opera este fără îndoială punerea sub semnele întrebării a universului imaginar, autarhic, pentru o creație bazată aproape în exclusivitate pe un mimesis nu în întregime motivabil, acceptându-se, în schimb, cu destulă generozitate, virtuozitatea expresivă ori autenticitatea unui final de tristețe răzbătând din textul literar, tristețe ce ar fi ea însăși cauzată social și politic, mai puțin sentiment definitoriu pentru un individ care, având conștiința modului de a fi în lume, are, în final, nostalgia patriei originare. Nu este mai puțin adevărat că marii comentatori ai operei lui Octavian Goga au abordat opera autorului de la Rășinari dintr-un unghi exclusiv estetic, începând cu un Titu Maiorescu, continuând cu Garabet Ibrăileanu, Eugen Lovinescu ori George Călinescu (poate semnatarul celor mai originale și mai profunde pagini despre poet), fără a neglija contribuțiile recente ale unor importanți critici și cercetători literari. Comentariile lui Ion Pop dedicate ritualului tradiționalist¹, studiul lui Mircea Popa, surprinzând un Goga între colectivitate și solitudine, cu accent pe solitudinea cu totul aparte a unui poet care este încă deschis în fața timpului² ori cartea lui Ilie Guțan, radiografie atentă a poetului care „s-a vrut un poet prin excelență social, hotărât să-și exprime frământările de ordin individual și să se dedice cauzei celor mulți“, poet, într-un fel, suferind estetic fără îndoială, trădat benefic de propria-i operă: „Din examinarea operei reiese că acest proces n-a fost atât de simplu și nu s-a realizat total, contrazi-cându-l pe poet“, câtă vreme aceasta transcrie ipostaza unui eu „configurat ambivalent“, opera în întregime nefiind decât sinteza unor poli semnificativi: „Așadar, afirmarea de sine și jertfire de sine: aceștia sunt polii vieții și operei lui Goga, ai dramei lui“³.

¹ I. Pop, *Octavian Goga și ritualul tradiționalist*, în *Lecturi fragmentare*, Editura „Eminescu“, București, 1983

² Mircea Popa, *Octavian Goga între colectivitate și solitudine*, Editura „Dacia“, Cluj-Napoca, 1981

³ Ilie Guțan, *Octavian Goga – argumentul operei*, Partea I, Editura „Minerva“, București, 1987, p. 11

Asemenea perspective (necesare) asupra operei vin după o perioadă în care poezia lui Goga pătimea pentru „păcatele“ omului politic, etichetat și el cu destulă ușurință, decenii când, dacă nu a intrat într-un nemeritat con de umbră, poezia a fost cercetată cu mijloace care nu i-au surprins un fond inefabil, de dincolo de urmele configurate fără îndoială la un nivel de suprafață.

Nu este mai puțin adevărat că receptarea poeziei lui Octavian Goga a avut de suferit și datorită perspectivei felului în care poetul însuși, ieșind destul de des în arenă, făcând cu generozitate declarații referitoare la propriile intenții înainte de toate, a încercat să-și eticheteze propria creație. Gest nu lipsit de consecințe, nu dintre cele mai benefice, desigur, un text extraliterar, aparținând autorului care-și comentează opera, având ambiția de a-și „explica“ propria creație, trebuie înțeles exclusiv ca punct de vedere al unui cititor mai mult sau mai puțin avizat, nu mai pertinent decât poetii. Fiindcă, în momentul în care vorbește despre propria-i operă, autorul are, de obicei, în vedere, o preistorie a acesteia, nivelul fiind indiscutabil acela al intenției, pe care inevitabil creația realizată din punct de vedere estetic o trădează prin însăși condiția limbajului artistic. Mărturisiri de credință, scrise după publicarea operei, sunt, în general, fragmentare, vizând, așadar, un anumit nivel al creației.

Cu toate acestea, avem în vedere primatul operei în interioritatea căreia nu-și motivează valabilitatea elemente extraliterare, ne permitem să ne oprim puțin asupra unui text al lui Octavian Goga, destul de cunoscut, de altfel, din perspectiva căruia, de obicei, s-a abordat poezia însăși. „Eu, grație structurii mele sufletești, mărturisesc Octavian Goga, am crezut întotdeauna că scriitorul trebuie să fie un luptător, un deschizător de drumuri, un mare pedagog al neamului din care face parte, un om care filtrează durerile poporului prin sufletul său și se transformă într-o trâmbiță de alarmă [...]. Am văzut în scriitor un semănător de credințe și un semănător de biruință. O asemenea atmosferă în care trăiam eu nu putea să producă o altă conștiință literară decât aceasta. Mi se pare că în asemenea circumstanțe frământările de ordin pur individual trebuie să fie puse la o parte; că în forfota celor mulți, și în această mișcare a maselor, sufletul său trebuie să fie frământat, trebuie să fie un zbucium care, pe vârfuri de munți, seamănă revolta din culme în culme, din pisc în pisc. Iată care a fost crezul meu literar din acele vremuri“⁴.

Afirmațiile lui Octavian Goga au fost preluate destul

⁴ Apud. I.D. Bălan, *Octavian Goga*, Editura „Tineretului“, București, 1966, p. 28

de repede, devenind, în scurt timp, o modalitate destul de confortabilă, de comodă, de a aborda poezia. În acest caz poezia nu este altceva decât expresia (mai mult sau mai puțin fidelă) a unui „luptător“, a unui om de acțiune, a „unui deschizător de drumuri“, în fine, a unui „mare pedagog al neamului“. Dar cât de aproape sunt oare „luptătorul“, „deschizătorul de drumuri“, ori „marele pedagog al neamului“ de condiția poetului? Modifică poetul realitatea, operează acesta în real, asemenea celorlalți? Este oare poezia pur și simplu exprimarea unor idei preexistente, anterioare textului? Să nu uităm că Goga are în vedere o anumită purificare a realității, o filtrare semnificativă a realului, rezultând, firește, un univers purificat, trecut prin filtrul sufletesc. Poetul se transformă, totuși, într-o „trâmbiță de alarmă“, termen ce transcrie cu certitudine un alt efect al poeziei decât acela estetic. Mai departe: poetul nu este, totuși, altceva decât un „semănător de credințe și un semănător de biruință“, atât credința cât și biruința plasându-se indiscutabil în afara condiției recunoscute a poetului însuși. De altfel, Octavian Goga, cu o încăpățănare destul de greu de explicat, insistă asupra unui crez literar conform căruia sufletul poetului are efect în realitatea imediată, semănând o revoltă menită să schimbe în primul rând ordinea socială sau politică a lumii.

În această situație, o reîntoarcere la textul literar propriu-zis, la operă ca univers sieși suficient, este absolut necesară. O facem cu convingerea că dacă o „operă clasică are porți clasice de intrare“, pentru poezia lui Octavian Goga acestea sunt **Rugăciune**, **Plugarii**, **Noi**, **Oitul**, într-o multiplicare de „embleme“ ce trădează necesitatea nuanțelor din cazul oricărui mare poet. Iar Octavian Goga e unul dintre aceștia – deși, în fond, este puțin, dar cu multe stereotipii și clișee comentat, deși un consens tacit îi consideră poezia atinsă de mutația (istorică) a valorilor estetice⁵.

Ne vom referi în cele ce urmează la emblematicele poezii menționate în primul rând pentru a evidenția faptul că poezia lui Octavian Goga mizează enorm pe o transparență a textului care, dincolo de circumstanțele și de ipostazele fenomenale, lasă să se perceapă un model atemporal. Faptul acordă poeziei unitate și contradicție în egală măsură: unitatea unui demers poetic specific volumului din 1905, **Poezii**, și contradicția dintre structurile de suprafață ale poeziei (lirism cu accente sociale) și cele de profunzime, sursă a unui lirism cu incontestabile accente mitice. Fiindcă realitatea imediată nu face decât să provoace conștiința unui eu dispus și pregătit să meargă dincolo de dimensiunile imediate pe acelea ale modelului etern.

Inclusă în volumul **Poezii** din 1905, poezia **Rugăciune** rămâne emblematică pentru volum și pentru arta poetică a lui Octavian Goga prin relația pe care o stabilește între eu și divinitate, ca argument hotărâtor în favoarea unui poet a cărui dramă nu se consumă în limitele socialului și ale politicului.

Retine atenția în primul rând aici o anumită precaritate

a ființei uzată vizibil de contactul dur cu lumea fenomenală: „trupul istovit“, „ochii tulburi“, ființa supusă tentațiilor imediatului. Drama eu-lui rezultă fără îndoială din faptul că-și conștientizează lucid condiția de rătăcitor, care, lipsit de perspectivă fiind („ochii tulburi“, negurile limitând accesul la înțelegerea întregului, ca o zare niciodată atinsă), își consumă traiectoria existențială în labirintul lumii acesteia. Și aceasta cu atât mai mult cu cât, înstrăinându-se de modelul impus in illo tempore, lumea oferă căi degradante, ale calvarului în ultimă instanță, care consumă în mod inevitabil ființa („trupul istovit de cale“) ori drumuri ce duc spre semnificative prăpăstii, spații amenințând însăși condiția creației. Ceea ce se solicită la început, decupându-se în contextul poeziei, este orânduirea unei cărări, solicitându-se, de fapt, o altă cărare, fapt ce coincide cu schimbarea propriei condiții. Este, în fond, rugăciunea unui om superior, care, obosit de trecere și devenire, consumat de tentațiile fenomenalului, dorește accesul la o altă perspectivă.

„În drum mi se desfac prăpăstii,
Și-n negură se-mbracă zarea.
Eu în genunchi spre tine caut:
Părinte, -rânduie-mi cărarea!“

Eul refuză valul lumii, inconștiența și iluzia devenirii, condiția pe care o solicită se schițează vizibil după un model cunoscut:

„Din valul lumii lor mă smulge
Și cu povata ta-nțeleaptă,
În veci spre cei rămași în urmă,
Tu, Doamne, văzul meu îndreaptă.“

„Dezlegarea“ la care se referă poetul permite, în fond, ascensiunea la taine și legi după care s-a configurat fenomenalul:

„Dezleagă minții mele taina
Și legea farmecelor firii“.

Cântecul, lumina, zvonul firii în raza soarelui de vară sunt deocamdată altceva, de care eul se simte înstrăinat. Rugăciunea are în vedere, până la un punct, o posibilă reintegrare în intimitatea întregului:

„Dă-mi cântecul și dă-mi lumina
Și zvonul firii-ndrăgostite,
Dă-i raza soarelui de vară
Pleoapei mele ostenite.“

Anularea individualității este un prim pas spre redobândirea simbolică a întregului:

„Alungă patimile mele,
Pe veci strigarea lor o frânge
Și de durerea altor inimi
Învată-mă pe mine-a plânge“.

Eul nu are în vedere jalea unei colectivități, a unui grup, ci modelul sensibil al lumii înseși, transcris la modul sugestiv prin „jalea unei lumi“. El își asumă suferința „robiilor de veacuri“, văzând în acestea ultime limite ce trebuie depășite pentru redobândirea condiției paradisiace a individului. „Cântarea pătimirii noastre“ implică accente orifice, eliberatoare:

„Încheagă-și glasul de aramă:
Cântarea pătimirii noastre“.

Este neîndoielnic faptul că toată tensiunea ideatică din poezia **Rugăciune**, tensiune pe care am schițat-o în

⁵ Ion Simuț, **Octavian Goga. Eterna lumilor durere**, în **Diferența specifică**, Editura „Dacia“, Cluj-Napoca, 1982, p. 19

linii mari până aici, se manifestă în substanța volumului *Poezii*, unde traiectoria existențială a eu-lui bântuind universul poetic se motivează prin raportare la nostalgia unei lumi paradice, de dinaintea căderii în inevitabila robie a socialului și a politicului, înstrăinând natura și omul de esența lor.

Recitind o poezie ca *Bătrâni*, mult comentată, devenită romântă și înțeleasă pe măsură, avem surpriza de a redescoperi un motiv prezent cu *Rugăciune*:

„Atunci eu nu mai rățăceam
Pe-atâtea căi răzlete“.

„Rătăcirea“ și căile răzlete sunt rezultatul ruperii, al desprinderii de un adevărat centru al lumii, care este casa părintească:

„De ce m-ați adus de lângă voi,
De ce m-ați adus de-acasă?“.

Rămânerea acasă ar fi coincis cu integrarea absolut firească în ritmurile lumii și ale cosmosului, ritmuri care-l conțin și pe împăratul atât de prezent în poezia lui Octavian Goga:

„M-aș fi-nsurat când isprăveam,
Cu slujba la-mpăratul,
Mi-ar fi azi casa-n rând cu toți...
Cum m-ar cinsti tot satul...“.

Câți ai avea azi dumneata
Nepoți să-ți zică: «Moșu...»
Le-ai spune spuză de povești...
Cu Împăratul Roșu...“.

Ruperea de centru (total diferită înstrăinării semănătoriste) are consecințe pe măsură, în mod deosebit suferința, care primește conotații grave, trimitând la plânsul de substanță, cu accente metafizice, al lumii:

„Așa... vă treceți, bieți bătrâni,
Cu rugi la Preacurata,
Și plânge mama pe ceaslov,
Și-n barbă plânge tata...“.

Orașul nu este în poezia lui Goga o prezentă semănătoristă (cum s-a mai spus de altfel), ci un spațiu artificial, care trădează modelul armoniei cosmice. El se definește, de aceea, tocmai prin absența elementelor naturalului, afișând, în schimb, o strălucire moartă:

„Voi n-aveți flori, nici cântece, nici fluturi,
Căci soarele în țara voastră moare,
Voi în zadar cersiiți acolo-n umbră
Din cerul sfânt o rază să coboare.
E frig la voi, și-i moartă strălucirea
Cetăților cu turla de aramă,
Bieți cântăreți cu aripile frânte,
În alte zări cuvântul meu vă cheamă...“.

(*Cântăreților de la oraș*).

Soluția este recuperarea acestor cântăreți înstrăinați, reintegrarea lor în ritmurile cosmice, în natural, cu alte cuvinte:

„Veniți, veniți să-ngenunchiem cu toții:
Pământul negru-i vechiul nostru tată,
La sânul lui să râdem și să plângem,
Cu sufletul și inima curată.
Să fim copiii iscusiți ai firii,
Să învățăm din sfânta ei cântare,

Să furișăm în mintea noastră picuri
Din înțeleapta firii îndrumare“

(*Cântăreților de la oraș*).

Spațiul autentic „real“ al poeziei lui Goga este acela surprins în excepționala poezie *Noi*. Este, într-un fel, țara pe care o are poetul, având „un vădit aer hermetic. E un purgatoriu în care se petrec evenimente procesionale, în care lumea jelește misterios împinsă de o putere nerevelabilă, cu sentimentul unei catastrofe universale. De ce cresc aici numai fluturi și câmpii sunt de inutilă mătase? De ce tot norodul cântă coral? De ce apele au grai? De ce bocesc toți ca într-un apocalips? Pentru ce această tulburătoare ceremonie? Mișcarea poeziei este dantescă și jalea a rămas pură, desfăcută de conținutul politic“⁶.

Termenul „ermetic“ folosit de Călinescu în legătura cu spațiul lui Goga este corectat de critica literară mai nouă (Al. Paleologu, comentând poezia lui Ion Barbu, se referă la termenul utilizat de Călinescu referitor la universul lui Goga, neînlocuind „ermetic“ cu „ezoteric“), rămânând însă, după cum remarcă Ion Pop, „perfect valabilă remarca privitoare la caracterul procesional ritualic, inițiativ al mișcării din universul lui Goga. Într-adevăr, prin sugestia ritmice repetiții a gesticulației, prin «decuparea» unor scene cu valoare emblematică, perpetuând un model arhaic – tot ce se întâmplă în acest spațiu primește trăsăturile unui ritual, al unui «tipic» transmis din generație în generație“⁷.

Poezia *Noi* conturează un scriitor unic „nepereche“, o lume nefirească în firescul ei (I. Pop), individualizată și separată de acele țări prin „simplul procedeu al repetiției sintagmei inițiale («la noi») prezentă la începuturi de vers sau strofă și încheind, rotund, întreaga compoziție, ori prin evidențierea comparativă a unor trăsături și elemente specifice sau de o intensitate diferită în raport cu geografii similare (soarele «mai aprins», hora «mai domoală», fluturii «mai sfioși», jalea, lacrima, plânsul, înduioșarea, impregnând întreg universul). Fascinația exercitată asupra exteriorului («Privighetori din alte țări / Vin doina să ne-asculte») și dificultatea despărțirii de ținutul mirific (v. *Oltul*) subliniază de asemenea condiția lui particulară.“⁸

Acest spațiu ideal, „ezoteic“, conturat de Octavian Goga este, prin excelență, unul al imaterialității. Îl caracterizează puritatea diafon efemeră, a fluturilor (mai târziu, un Lucian Blaga va trimite la un timp mitic printr-un vers sugestiv, din care nu lipsesc fluturii: „contemporan cu fluturii, cu Dumnezeu“), dar și a mătășii, autentice iluzii ale unor prezențe concrete.

„La noi sunt codri verzi de brad
Și câmpuri de mătășă;
La noi atâția fluturi sunt,
Și-atâta jale-n casă.“

(*Noi*)

Omul lui Goga are conștiința apartenenței la întregul ale cărui elemente s-au legat printr-o semnificativă nuntă:

⁶ G. Călinescu, *Istoria literaturii române de la origini până în prezent*, Editura Fundației, București, 1941, p. 540

⁷ Ion Pop, op. cit., p. 7

⁸ Ibidem, p. 8

Flori și patru ulcele

„Mărită fie dimineața
Ce-a săvârșit a noastră nuntă,
Bătrâne Olt! – cu buza arsă
Îți sărutăm unda cărunță.“

(Oltul).

Jalea care străbate întreaga poezie a volumului **Poezii** se naște din condiția înstrăinată în care se află tărâmul edenic, mutatis mutandis, mitul degradat sub semnul istoriei potrivnice. Dumitru Micu avea perfectă dreptate afirmând că în poezia lui Octavian Goga se poate vorbi de un „eden captiv“, înstrăinat prin istorie. Exemplele nu lipsesc. Oltul poartă amprenta acestei captivități, a acestei „realități de astăzi“ (un prezent degradat) în contrast cu timpul mitic irepetabil:

„Slăvite fărmituri a vremii,
De mult v-am îngropat văleatul...
Neputincios pari și tu astăzi –
Te-a-ncins cu lanțuri împăratul.“

(Oltul).

Vremea ce curge înseamnă, în ultimă instanță, îndeplătarea de un timp paradiziac, al deplinei consubstanțialității a omului cu întregul.

Prezentul stă sub semnul unei semnificative curgeri și a ploii ce degradează:

„Cu valul vremilor ce curg
Atâtea cântece s-au dus,
Și valul vremilor ce curg
Atâtea cântece-a răpus...
Eu vă sărut, pereți străbuni,
Pe varul alb, scobit de ploaie...“

(Casa noastră).

Trecutul ideal idealizat este prin excelență unul al Cântecului, exteriorizare a sensibilității individualului, în întâmpinarea sensibilității naturii înseși. Memoria este declanșată uneori de un cânt pribeag:

„Când, tremurându-și jalea și sfiala,
Un cânt pribeag îmbrățișează firea,
Și-un trandafir crescut în umbră moare,
Și soare nu-i să-i plângă risipirea,

Eu plâng atunci, căci tu-mi răasai în zare...“

(Dăscălița).

În general cântecul are rolul de a exprima această condiție degradantă a lumii, „Cântarea pătimirii noastre“ devenind emblematică pentru poezia lui Octavian Goga. „Cântecele“ din tărâmul edenic (**Noi**) plâng în ochii tuturor, ele fiind obligatoriu asociate lacrimilor („Și câte cântece și lacrimi / Nu duce valul, călătorul...“). În această situație, lăutarul nu mai este „o figură luminoasă“ din universul rural, câtă vreme gestul său are în el ceva ritualic.

„Dezgroapă, moșnege, cu mâinile-n tremur,
Comoara ta veche de jale...
Tu porți ferecate durerile noastre
În vaierul strunelor tale.
În ele-mpletit-au străbunii cucernici
Credința visării deșarte,
Și-n graiul lor plânge și n-are repaos
Amarul nădejdlor moarte.“

(Lăutarul).

Moartea lăutarului Laie Chioru devine dramatică întrucât cântecul este memoria unui trecut paradiziac. Reprezentativă pentru funcția și forța cântecului în poezia lui Goga rămâne, desigur, poezia **La groapa lui Laie**, care-l propune pe lăutar ca mesager către o divinitate ce a uitat suferințele unui neam trăind într-un eden captiv:

„Și să cânti un cântec, Laie,
Cum se cântă-n sat la noi,
Când se tânguie ciobanul
După turma lui de oi.“

Cântecul mai are forța primară, orfică:

„S-ar întuneca pământul,
C-ar veni, veni, țigane,
Toate stelele s-asculte
Glasul strunei năzdrăvane.
Blând zâmbire-ar Milostivul...
Iar din geana lui de-argint
Lacrim-ar cădea-n adâncul
Norilor de mărgărint.“

(La groapa lui Laie).

Pe de altă parte, cântecele și petrecerea de sus, de la cârciuma din Dealu-Mare, marchează un timp aparte, al sărbătorii, în care individul se eliberează de prezentul degradat; petrecerea ține, nu întâmplător, trei zile, băutura și cântecul întâlnindu-se pentru a-l ajuta pe individ să se sustragă valului vremii necruțătoare. Atunci când cântecul primește accente erotice, efectul este, fără nici o îndoială, cel scontat:

„Sus la crăsmă-n Dealu-Mare
De trei zile țin soboru...
De trei zile beau și-mi zice
Din lăută Laie Chioru!
De trei zile, măi copile!
Doru-i greu și jalea-i multă.
Și tot zice, să le-aline,
Laie Chioru din lăută.
Zi, măi Laie, înc-un cântec
De-o cămașă cu altiță
Și de-un drac cu ochii vineți,
De-o Aniță-cârciumărită.“

(Cântece).

Dincolo de umorul savuros, se prefigurează niște elementele unui model la care se face de altfel trimitere:

„Bea și dumneata, părinte,
Dumnezeu să-ți ție darul,
Să mai poți ceti psaltirea
Să mai poți goli paharul.
Că noi bem de patru zile
Cu crâșmarul, umfle-l zmeii,
Bem, părinte, ca la nunta
De la Cana Galileii.“

(Cântece).

Un motiv deosebit de semnificativ în poezia lui Octavian Goga este acela al poveștii și al povestitului prin care, aproape ritualic, se actualizează universul mitic, edenic, al consubstanțialității individului cu cosmicul.

Faptul de a povesti redimensionează și acordă semnificații profunde jalei, în general, ce devine o dimensiune a lumii:

„La noi de jale povestesc
A codrilor desisuri,
Și jale duce Murășul,
Și duc tustrele Crișuri.“

(Noi).

A povesti este, uneori, sinonim cu a spune:

„Iar codrii ce-nfrățiți cu noi
Își înfioară sânul
Spun că din lacrimi e-mpletit
Și Oltul, biet, bătrânul...“

(Noi)

sau:

„Mult iscusita vremii slovă
Nu spune clipa milostivă
Ce ne-a-nfrățit pe veci necazul
Și veselia deopotrivă...“

(Oltul).

Apostolul spune el însuși povestea unui timp edenic, în contrast cu o istorie potrivnică:

„Întreg poporul ia aminte,
Ascultă jalnica poveste,
Și fusul se oprește-n mâna
Înduioșatelor neveste.
Moșnegii toți fărâcă lacrimi
Cu genele tremurătoare,
Aprinși, feciorii strâng prășeaua
Cuțitului din cingătoare.“

(Apostolul).

Să reținem că povestitorul este un mag, o prezentă care aduce aminte că vremurile mitice nu au apus:

„Bătrânul mag înalță fruntea“ **(Apostolul)** ori:
„În frunte, tu păreai un mag din basme
Când soarele, trecând peste fântână,
Blând pătrundea prin strașina de paie
Și lumina bucoavna ta bătrână.“

(Dascălul).

Revenind, povestea este un univers unic, ideal, ce redimensionează existentul:

„Ca strălucirea ochilor tăi limpezi,
Poveste nu-i mai jalnic povestită,
Tu ești din leagăn soră cu sfiala,

Pe buza ta n-a tremurat ispită.“

(Dascălița).

Din alt punct de vedere, povestea măcar ține locul unității pierdute a lumii:

„Îl ascult și simt sub gene
Cum o lacrimă-mi învie:
Ni s-aseamănă povestea,
Pui golaș de ciocârlie.“

(Toamna).

Realitatea, în general, are un echivalent ideal în poveste:

„Poveste-ntunecată-a pâinii,
Nu-i strună să te știe plânge,
Căci de durerea ta străveche
În suflet cântecul se frânge.“

(Graiul pâinii).

În egală măsură, modelul ideal al universului lui Octavian Goga ține de **textul** prezent ca motiv aproape în întreaga poezie. El se concretizează în **ceaslov, bucoavnă** ori, mai ales, **scriptură**, toate susținând permanența fundalului spiritual al lumii înstrăinate.

În această condiție, trebuie să subliniem că „**Tara**“ lui Octavian Goga este, fără îndoială, o țară ideală, a amintirii, nu una a prezentului:

„Cu tine-aduci atâtea nestemate
Din îngropatul vremilor tezaur,
Și amintirea-n țara ei mă poartă,
Cu pas încet, în carul ei de aur...“

(Dascălul).

Trăind într-un univers înstrăinat prin istorie, omul lui Octavian Goga are conștiința limpede că este „fără de țară“, un naiv, un nebun călăuzit de ideal:

„Eu sunt un mag fără de țară
Un biet nebun orbit de-o stea,
Ce-am alergat să v-aduc vouă
Poveștile din țara mea“

(Fără țară).

Sfâșierea lui este evidentă; nu atât istoria produce suferință, cât conștiința pierderii tărâmului originar:

„A voastră-i jalea cea mai mare,
A voastră-i truda cea mai sfântă,
Stăpânul vitreg vă lovește,
Când cerul bine-vă-cuvântă.
Dar dacă-n schimbul pâinii voastre,
Piticul vă plătește fiere,
Îndurător v-ascultă Domnul
Și vă trimite mângâiere.“

(Plugarii).

Mai mult decât s-ar părea, eliberarea, care se așteaptă de la prezențele mesianice din universul poetic, coincide cu redobândirea patriei originare, fapt ce subliniază, o dată în plus, dimensiunea majoră, gravă, cu accentele de profunzime romantică, ale operei poetului de la Rășinari.

Totul confirmând, în ultimă instanță, ideea că în poezia lui Goga, „astfel acoperită încât abia se bagă de seamă, dăm de structura poeziei lui Eminescu“. ⁹ Inefabilul „de origine metafizică“ incontestabil în poezia eminesciană invită la lecturi succesive, încurajând abordarea unei poezii care-și așteaptă receptorul ideal.